

Nr 149.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående hjälpåtgärder åt vissa egnahemslåntagare; given Stockholms slott den 26 februari 1932.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtaende till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

Under Hans Maj:ts
Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

B. v. Stockenström.

Utdrag av protokollet över jordbruksärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 26 februari 1932.

Närvarande:

Statsministern EKMAN, ministern för utrikes ärendena friherre RAMEL, statsråden GÄRDE, HAMRIN, VON STOCKENSTRÖM, STADENER, GYLLENSWÄRD, LARSSON, HOLMBÄCK, JEPSSON, HANSÉN, RUNDQVIST.

Chefen för jordbruksdepartementet, statsrådet von Stockenström, anför:
I årets statsverksproposition, nionde huvudtiteln, punkten 108, har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att, i avbidan på den proposition i ämnet, som kunde varda riksdagen förelagd, beräkna för budgetåret 1932/1933 till hjälpåtgärder åt vissa egnahemslåntagare m. m. ett extra reservationsanslag av 600,000 kronor.

I skrivelse den 22 maj 1931, nr 280, anhöll riksdagen, i anledning av motionerna I: 270, II: 5, II: 25, II: 26, II: 225, II: 306 och II: 307, under åberopande av jordbruksutskottets, av riksdagen godkända utlåtande nr 74, att Kungl. Maj:t ville låta skyndsamt verkställa utredning, i vad mån en statlig hjälpaktion för vissa egnahemslåntagare kunde anses erforderlig, och rörande lämpligaste sättet för densammans genomförande samt för 1932 års riksdag framlägga det förslag, vartill utredningen kunde giva anledning.

Den 12 juni 1931 anmälde jag för Kungl. Maj:t nämnda riksdagsskrivelse ävensom vissa till jordbruksdepartementet inkomna framställningar i ämnet, berörande bland annat frågan om egnahemsförhållandena i Malmöhus län. Därvid beslöt Kungl. Maj:t uppdraga åt statens egnahemstyrelse jämte fyra särskilda utredningsmän, vilka chefen för jordbruksdepartementet skulle äga tillkalla och av vilka en skulle tillkallas endast för utredningen i vad anginge förhållandena i Malmöhus län, att verkställa den i riksdagsskrivelsen begärda utredningen.

Utredningsarbetet har av egnahemstyrelsen jämte följande tillkallade utredningsmän, nämligen ledamoten av riksdagens andra kammare, lantbrukaren G. H. Svensson i Grönvik, jordbrukskonsulenten K. S. Westelius, Luleå, landstingsmannen P. Lovén, Tottarp, Djurslöv, och, i vad utredningen avsett förhållandena i Malmöhus län, egnahemsinnehavaren Olof Olsson, Rönneholm, bedrivits under benämningen 1931 års egnahemsutredning.

Med skrivelse den 27 november 1931 har 1931 års egnahemsutredning avlämnat betänkande med förslag rörande statlig hjälpaktion åt vissa egnahemslåntagare (statens offentliga utredningar 1931: 37), varöver yttrandet avgivits den 21 januari 1932 av fullmäktige i riksgäldskontoret och den 28 samma månad av statskontoret.

Vidare har 1931 års egnahemsutredning den 11 januari 1932 framlagt utredning och förslag i frågan om egnahemsförhållandena i Malmöhus län. Till sist nämnda utredningsärende torde jag framdeles få återkomma.

Då jag nu går att för Kungl. Maj:t ånyo anmäla egnahemsutredningens först nämnda betänkande den 27 november 1931, må till en början erinras om följande.

Vid 1904 års riksdag beslöts inrättande av egnahemslånefonden i syfte att bereda tillfälle för mindre bemedlade personer att erhålla lån för förvärvande på landsbygden av egna hem. De närmare bestämmelser, som reglerat lånerörelsen, hava under årens lopp varit föremål för jämkningar. Beträffande de under senare åren vidtagna ändringarna i egnahemslånebestämmelserna må erinras, att vid 1923 års riksdag genomfördes viss reformering av egnahemsverksamheten, främst i ändamål att befördra nybildning av egnahemsjordbruk. Vid samma riksdag infördes en anordning med premielån till egnahemslåntagare för nyodlings-

byggnads- och grundförbättringsarbeten. Även vid 1927 års riksdag beslötos ändringar i lånebestämmelserna, huvudsakligen avseende reglerna för egnahemslånens förräntning och återbetalning. Vid 1928 års riksdag antogs förändrade bestämmelser rörande den statsunderstödda egnahemsverksamheten.

Nu gällande bestämmelser återfinnas i tre kungörelser av den 8 juni 1928, nämligen nr 217 angående allmänna grunder för den statsunderstödda egnahemsverksamheten, nr 218 med reglementariska föreskrifter rörande den statsunderstödda egnahemslåne- och premielåneverksamheten samt nr 219 med reglementariska föreskrifter rörande den statsunderstödda jordförmedlings- och jordanskaffningsverksamheten.

I sitt förenämnda betänkande angående statlig hjälpaktion åt vissa egnahemslåntagare har 1931 års egnahemsutredning behandlat huvudsakligen följande spörsmål, nämligen egnahemslåntagarnas ekonomiska svårigheter, dessas omfattning, art och orsaker; sänkning av vissa räntesatser å egnahemslånen; de årliga annuiteternas uppdelning i flera inbetalningsterminer; tilläggs lån för om-, till- eller nybyggnad; vissa ändringar i bestämmelserna för den statsunderstödda premielåneverksamheten; samt åtgärder för hjälp i det aktuella krisläget.

a) *Egnahemslåntagarnas ekonomiska svårigheter, dessas omfattning, art och orsaker.*

För att erhålla närmare kännedom om låntagarnas ekonomiska svårigheter har egnahemsutredningen från låneförmedlarna inhämtat uppgifter angående resultatet av uppbörden av räntor och amorteringar å egnahemslån åren 1927—1930. Uppgifterna hava sammanställts i en till betänkandet fogad tabell. Ytterligare uppgifter avseende uppbörden 1931 hava sedermera av utredningen lämnats i skrivelse den 3 februari 1932. Av sålunda tillgängligt material framgår, att restantierna åren 1927—1930 i genomsnitt beträffande jordbrukslån uppgått till omkring 8 procent av debiterade belopp. För 1931 utgjorde restantiebeloppet 10.22 procent av debiterat belopp. Motsvarande genomsnittsprocent för bostadslån var cirka 4 för åren 1927—1930 samt 4.6 för 1931.

I yttranden, som egnahemsutredningen infordrat från låneförmedlarna, hava dessa närmare redogjort för sin uppfattning angående förevarande spörsmål. I samtliga yttranden har framhållits, att främsta orsaken till egnahemslåntagarnas ekonomiska betryck vore att söka i den allmänna depressionen inom jordbruket och övriga näringsgrenar. Depressionen hade verkat såväl direkt därigenom, att priset å jordbruksprodukter fallit, som indirekt därigenom, att köpkraften hos industriebefolkningen minskat. Under senare år hade ökade svårigheter gjort sig gällande för egnahemslåntagarna att få arbete utom hemmet, vilket sammanhängde med den industriella depressionen främst inom trävaru- och stenindustrin.

Sammanfattningsvis har 1931 års *egnahemsutredning* för egen del uttalat, att här och var yppat sig vissa svårigheter för låntagarna att fullgöra sina förpliktelser. Dessa svårigheter vore likväl ej artskilda från de bekymmer, med vilka alla jordbrukare för närvarande kämpade, och de kunde därför icke sägas bottna i egnahemslånerörelsens natur eller vara för egnahemslåntagarna speciella utan hade sin orsak i andra omständigheter, därvid främst i den rådande depressionen inom jordbruket såväl som andra grenar av näringslivet. Av hänsyn till det allmännas intresse borde emellertid all den hjälp, som från statens sida rimligen kunde lämnas egnahemslåntagarna, också lämnas. Detta ej enbart av sociala skäl utan även på den grund, att staten, som investerat stora kapital i rörelsen, i eget intresse borde se till, att lägenheterna bleve så bärkraftiga som möjligt och att sålunda risken för de utlånta medlen nedbringades till den minsta möjliga. Den hjälp, som lämnades, borde emellertid icke vara sådan, att den förminskade låneförmedlares och låntagares intresse att reda sig själva. Utredningen ville sålunda i princip uttala sig för vidtagande av en hjälpaktion åt egnahemslåntagarna.

Statskontoret har understrukit egnahemsutredningens uttalaude, att egnahemslåntagarnas ekonomiska svårigheter icke vore artskilda från övriga jordbrukares bekymmer utan torde hava sin orsak främst i den rådande depressionen i jordbruket och andra grenar av näringslivet. Under sådana förhållanden torde ur social synpunkt hjälpåtgärder knappast vara mera motiverade, då det gällde egnahemslåntagarna, än då fråga vore om andra jordbrukare och fastighetsägare. De av utredningen meddelade uppgifterna angående uppbörden av räntor och amorteringar å egnahemslånen torde för övrigt utvisa, att låntagarnas ställning under de senare åren icke i särskilt hög grad försämrats.

I detta sammanhang torde jag få anmäla, att från vissa egnahemslåntagare i Västerbottens län inkommit framställningar om lättnader i villkoren för egnahemslån. I tre i huvudsak enahanda framställningar hava sålunda vissa låntagare i Bureå, Lövångers, Byske och Skellefteå socknar anhållit om nedskrivning av egnahemslånens kapitalbelopp, sänkning av låneräntan samt annuiteternas indrivning i annan ordning än i samband med kronouppbörden ävensom vidgade möjligheter till premielån. Även i övrigt hava framställningar inkommit, vari ifrågasatts hjälpåtgärder åt egnahemslåntagare.

I infordrat utlåtande den 15 januari 1932 över vissa av nämnda framställningar har *statens egnahemsstyrelse* förklarat sig icke kunna tillstyrka ytterligare åtgärder utöver dem, som föreslagits av 1931 års egnahemsutredning i dess betänkande den 27 november 1931.

Departements-
chefen.

Den av egnahemsutredningen förebragta utredningen samt i övrigt tillgängligt material torde giva vid handen, att egnahemslåntagarna på sina håll kämpa med ekonomiska svårigheter. I likhet med egnahemsut-

redningen håller jag före, att dessa hava sin orsak främst i den rådande depressionen inom jordbruket. Emellertid torde vissa egnahemslåntagares ekonomiska svårigheter vara att hänföra till andra orsaker. Sålunda torde understundom inköpspriset för jorden varit för högt, vilket medfört, att lägenheterna redan från början blivit mindre bärkraftiga och låntagarna starkt skuldsatta. Att resultatet av uppbörden av räntor och annuiter i genomsnitt icke, enligt det av egnahemsutredningen förebragta materialet, utvisar någon större försämring under senaste åren, torde delvis bero därpå, att depressionen då ännu icke hunnit verka med full kraft. Uppbördsresultatet torde för övrigt vittna gott om låntagarnas ansträngningar att i det längsta uppfylla sin betalningsplikt i förhållande till låneförmedlarna.

Med hänsyn till egnahemsrörelsens stora sociala betydelse och vikten av att statens under lång tid och med betydande kapitalbelopp gjorda insatser medföra avsett resultat, har jag funnit det vara väl förenat med det allmännas intresse, att låntagarna lämnas det stöd, som det statsfinansiella läget medger. Ett inskridande från statens sida i hjälpande riktning torde få betydelse icke minst ur den synpunkten, att låntagarna uppmuntras till förnyade ansträngningar, varigenom flertalet av dem bör kunna genomkämpa de nu rådande svårigheterna och bliva i tillfälle att för framtiden behålla de av dem bildade egnahemmen. I det följande torde jag få beröra de former, under vilka hjälpaktionen enligt min mening bör åvägbringas.

b) Nedsättning av vissa räntesatser å egnahemslånen.

Statslån från egnahemslånefonden förräntas och återbetalas enligt följande grunder.

1905—1919 års lån (Sv. förf.-saml. nr 36/1904 och 53/1908):

ränta 3.6 procent;

återbetalning:

a) lånet delas i två lika stora delar, en amorteringsdel och en stående del;

b) återbetalningsskyldigheten beträffande amorteringsdelen inträder med fjärde året efter utgången av det kalenderår, under vilket lånet från statskontoret utbekommit, och fullgöres å lån för jordbrukslägenheter med en annuitet av 6 procent och å lån för bostadslägenheter med en annuitet av 7 procent;

c) lånets stående del, som i regel icke från statens sida kan uppsägas, förrän amorteringsdelen tillfullo guldits, skall vara återbetald inom fem år från det sista inbetalningen å amorteringsdelen bort fullgöras.

1920—1927 års lån (Sv. förf.-saml. nr 483/1919 och 126/1923):

ränta: till och med året före det, amorteringsskyldighet inträder, 4 procent, därefter 4.75 procent med undantag dock för räntan å stående delen av lån för jordbrukslägenheter, vilken kan från och med år 1928 nedsättas till 4.3 procent (Sv. förf.-saml. nr 239/1927);

återbetalning: enahanda bestämmelser som de för 1905—1919 års lån gällande med undantag dock beträffande tiden för amorteringens början, vilken för 1920—1927 års lån inträder med sjätte året efter utgången av det kalenderår, för vilket lånet beviljats.

Lån av år 1928 eller senare år (Sv. förf.-saml. nr 239/1927 och 217/1928):

ränta: intill dess kapitalavbetalningen börjar 4 procent; därefter 4.5 procent å lån för jordbrukslägenheter och 5 procent å lån för bostadslägenheter;

återbetalning:

a) lånet delas i en amorteringsdel, utgörande två femtedelar av utbetallet lånebelopp, samt en stående del, utgörande tre femtedelar av samma belopp;

b) återbetalningsskyldigheten beträffande amorteringsdelen inträder för lån till jordbrukslägenheter med sjätte året och för lån till bostadslägenheter med fjärde året, allt efter utgången av det kalenderår, för vilket lånet beviljats; å lån för jordbrukslägenheter erlägges en annuitet av 6.5 procent och å lån för bostadslägenheter en annuitet av 8 procent;

c) beträffande återbetalningen av lånets stående del gälla samma bestämmelser som för tidigare lån.

För de enskilda egnahemslån, som utlämnas ur statslånen, gälla motsvarande ränte- och återbetalningsbestämmelser som för statslånen.

Vid övervägande av förevarande spörsmål har 1931 års egnahemsutredning funnit skäl kunna anföras såväl för som mot en sänkning av vissa räntesatser å egnahemslånen. Härom har utredningen anfört huvudsakligen följande.

Mot en sådan åtgärd talade bland annat den omständigheten, att räntefoten i den allmänna penningmarknaden på den allra senaste tiden stigit avsevärt. Såvitt för det dåvarande kunde bedömas, vore diskontoförhöjningen emellertid en tillfällig åtgärd för förmedling av övergång från guldmyntfoten. Man torde i fråga om egnahemslånerörelsen, vilken vore avsedd att varaktigt bestå, icke böra räkna med andra förhållanden än sådana, som kunde antagas bliva konstanta någon längre tid. Den låga ränta, som redan åtskilliga år varit rådande i den allmänna penningmarknaden, måste anses motivera en sänkning av de högsta räntesatserna å egnahemslånen. För att betona egnahemslåneverksamhetens sociala karaktär syntes det önskligt, att räntan å egnahemslånen hölles på en lägre nivå än det i allmänna penningmarknaden gällande diskontot. Det låge i statens intresse att stödja dem, som i likhet med egnahemslåntagarna i viss omfattning sökte skapa nya försörjningsmöjligheter. Nyttan av räntesänkning skulle bliva tvåfaldig, nämligen dels minskade utgifter för låntagarna och dels en uppmuntran till förnyade ansträngningar. Att härvid göra åtskillnad mellan olika grupper av låntagare, så att endast de i ekonomiskt hänseende sämst ställda skulle komma i åtnjutande av räntesänkning, syntes icke lämpligt. En dylik åtgärd skulle nämligen säkerligen av de missgynnade komma att uppfattas såsom en orättvisa och skulle därjämte i många fall komma att innebära ett premierande av mindre skötsamma låntagare. Utredningen ville sålunda i princip uttala sig för, att en sänkning av de högre räntesatserna komme till stånd och att räntesänkningen icke begränsades att

omfatta allenast de ekonomiskt sämst lottade låntagarna. I fråga om 1905—1919 års lån syntes icke någon sänkning av räntan böra ifrågakomma. För de lån, som beviljats efter den 31 december 1919, vilka samtliga löpte med avsevärt högre ränta, torde däremot en räntesänkning kunna ifrågasättas. Utredningen utginge emellertid från, att räntevillkoren borde bli desamma för 1920—1927 års lån och lån av 1928 eller senare år. Vid överbägande av frågan hade inom utredningen dryftats olika alternativ. Sålunda hade förslag förelegat om sänkning av räntan å jordbrukslån under hela lånetiden till 3.6 procent och å bostadslån under amorteringstiden till 4.5 procent (alternativ I) samt om sänkning av räntan å jordbrukslån under hela lånetiden till 4 procent och å bostadslån under amorteringstiden till 4.5 procent (alternativ II). För att erhålla en överblick av den minskning i ränteinkomster, som skulle bli en följd av förslagens genomförande, hade utredningen låtit verkställa beräkning av egnahemslånefondens ränteförlust under budgetåret 1932/1933, om de lägre räntesatserna komme att tillämpas för tiden från och med den 1 januari 1932 (se tabellen å sid. 8 och 9).

Av beräkningen framginge, att den minskade ränteinkomsten skulle utgöra, vid alternativ I 859,660 kronor och vid alternativ II 419,700 kronor. Utredningen vore väl medveten om vikten av, att i den nuvarande statsfinansiella situationen all möjlig sparsamhet iakttoges. När det emellertid gällde att i ett fall som detta bispringa en så stor grupp av medborgare, finge sparsamhetssynpunkten icke ensamt tillmätas avgörande betydelse. Skulle så ske, kunde en verklig hjälp icke bringas genom räntesänkning. Med dylik uppfattning hade utredningen i valet mellan de olika alternativen till räntesänkning stannat för alternativ I. De sålunda föreslagna räntesatserna torde icke böra begränsas till tiden. Om nämligen räntesatserna gäves en giltighet allenast för 5 å 10 år, skulle detta, förutom en viss osäkerhet för låntagarna, medföra en upprepad omräkning av amorteringsplanerna. Främst av det skälet, att utredningen icke velat rubba amorteringsplanerna i större mån, hade i huvudsak icke föreslagits annan ändring i amorteringsskyldigheten än den, som följde av räntenedsättningarna. För åstadkommande av enhetlighet i lånevillkoren och för undvikande av onödiga svårigheter i tillämpningen hade emellertid vissa jämkningar vidtagits, i det att annuiteten för 1920 och senare års lån satts till för jordbrukslån 4.75 procent och för bostadslån 6.75 procent.

Rörande återbetalningsvillkoren återopade utredningen följande sammanställning:

	Enligt gällande bestämmelser			Enligt föreslagna bestämmelser		
	Ränta %	Annuitet %	Antal amortering- sårsår	Ränta %	Annuitet %	Antal amortering- sårsår
<i>Jordbrukslån.</i>						
För åren 1920—1927 ...	4.75	6	34	{ 3.6 4	4.75 5.00	41 42
För åren 1928—1931 ...	4.5	6.5	27			
<i>Bostadslån.</i>						
För åren 1920—1927 ...	4.75	7	25	{ 4.5 6.75	6.75	25
För åren 1928—1931 ...	5	8	21			

Ann. Räntesatsen 4 % och annuiteten 5.00 % hänföra sig till alternativ II.

	Utestående lånebelopp den 30/6 1931	Amorte- ringar per 31/12 1931	Utestående lånebelopp den 1/1 1932 (efter 1931 års inbetalningar)	Beräknad utlåning	
				under tiden 1/7—31/12 1931	under år 1932
Jordbrukslån					
beviljade för åren 1920—1926	{ am. del 30,219,810	348,070	29,871,740		
	{ st. » 30,523,790				
» » » 1927—1931 (1932)	40,596,730		40,596,730	4,500,000	19,000,000
Bostadslån					
beviljade för åren 1920—1926	{ am. del 15,277,560	335,410	14,942,150		
	{ st. » 15,817,510				
» » år 1927	5,031,780		5,031,780		
» » » 1928	5,436,850		5,436,850		
» » åren 1929—1931 (1932)	7,685,220		7,685,220	2,500,000	15,000,000

¹ Å de lånebelopp, som beräknats bli utlämnade under år 1932, har ränta beräknats för 180 dagar.

Anm. Med gällande och föreslagna räntesatser avses i tabellen faktiskt verkande räntesatser. Ihågkommas bör, att amorteringstiden för lånen inträder vid olika tidpunkter, allt efter det år, lånet beviljats.

För genomförande av nu ifrågakvarande åtgärder syntes medel böra anskaffas antingen genom anvisande för varje budgetår av ett mot den minskade ränteförlusten svarande anslag eller genom att erforderliga medel tillfördes egnahemslånefonden.

Egnahemsutredningens förslag i denna del är icke enhälligt. Två reservationer hava avgivits, nämligen av ledamoten av statens egnahemsstyrelse E. B. Andersson i Fältenborg, som tillstyrkt räntesänkning i enlighet med egnahemsutredningens förslag alternativ II, samt av ledamoten av samma styrelse N. Adler, som påyrkat oförändrade räntebestämmelser.

I sitt yttrande i ärendet den 21 januari 1932 hava *fullmäktige i riksgäldskontoret* vidhållit sitt i anledning av två motioner vid 1931 års riksdag tidigare gjorda uttalande i ämnet.

Riksgäldsfullmäktige hade gjort gällande, att någon nedsättning av räntan å från egnahemslånefonden utlämnade lån icke finge förekomma under annan förutsättning, än att en del av fondens lånekapital avskrevs och riksgäldskontoret bereddes ersättning därför från fonden för statskuldens amortering. Detta uttalande stode i överensstämmelse med dittills tillämpade principer för finansieringen av utlåningsfonden. Den beräknade räntefoten för den del av statens utlåning, som vore placerad i egnahemslånefonden, komme att för budgetåret 1932/1933, då verkningarna av under åren 1929—1931 verkställda konverteringar av 1914—1921 års statslån gjort sig till fullo gällande, uppgå till 4.8 procent. Av egnahems-

Summa utestående lånebelopp den 31/12 1932 (före 1932 års inbetalningar)	Gällande räntesatser	Ränta för år 1932 efter gällande räntesatser	Föreslagna räntesatser fr. o m. år 1932		Ränta för år 1932		Beräknad ränteförlust	
			alt. I	alt. II	enl. alt. I	enl. alt. II	enl. alt. I	enl. alt. II
29,871,740	4.75 %	1,418,907	3.6 %	4 %	3,959,720	4,399,680	755,580	315,620
30,523,790	4.3 %	1,312,523						
54,096,730	4 %	1,983,870						
114,492,260		4,715,300						
14,942,150	4.75 %	709,752	4.5 %	} se föreg. kol.	672,396	672,396	104,080	104,080
15,817,510	4.75 %	751,330	4.5 %		711,790	711,790		
5,031,780	4 %	201,271	4 %		201,271	201,271		
5,436,850	5 %	271,842	4.5 %		244,658	244,658		
15,185,220	4 %	507,405	4 %		507,405	507,405		
		2,441,600			2,337,520	2,337,520		
					Summa		859,660	419,700

utredningen beräknad ränteförlust, 859,660 kronor, kapitaliserad efter en räntefot av 4.8 procent, motsvarande ett kapitalbelopp av 17.9 miljoner kronor. Detta belopp måste sålunda vid bifall till utredningens förslag såsom ej räntabelt avskrivnas och ersättning härför beredas riksgäldskontoret. För övrigt borde nedsättning av räntan å en enstaka fond ej ske.

Statskontoret har erinrat om vad riksgäldsfullmäktige anfört i anledning av vissa motioner i ämnet till 1931 års riksdag och egnahemsstyrelsens utlåtande i samma ärende, varefter statskontoret anfört:

Enligt en inom statskontoret verkställd överslagsberäkning av det oräntabla lånemedelskapital, som skulle uppkomma å egnahemslånefonden genom den av egnahemsutredningen föreslagna räntesänkningen, varvid tillämpats samma grunder som vid 1930 års avskrivning av utlåningsfondernas lånemedelskapital, skulle av fondens medel ytterligare cirka 21,000,000 kronor bliva oräntabla. Då det under nuvarande statsfinansiella förhållanden icke torde vara görligt att täcka ytterligare ett så betydande belopp med andra statsinkomster, avrådde statskontoret bestämt från den föreslagna räntesänkningen.

Spörsmålet om egnahemslånens förräntning har under den senaste tiden vid flera tillfällen ägnats uppmärksamhet från statsmakternas sida. I fråga om räntepolitiken kunna två olika meningar urskiljas. Å ena sidan har betonats, att egnahemsrörelsen vore av den betydelse och medförde sådana indirekta fördelar för det allmänna, att stora uppoffringar av statsmedel här vore påkallade, ävensom att egnahemslåntagarna vore i särskilt behov av understöd i den form, som en nedsatt egnahemslåneränta innebure. Å andra sidan hava betänkligheter framförts mot denna form av statssubvention och ifrågasatts, huruvida statens uppoffringar för än-

Departement-
chefen.

damålet — vilka uppginge till betydande belopp — härigenom verkligen komme till den största nytta.

Jag torde i detta sammanhang få erinra om den ändring av bestämmelserna rörande förräntning och återbetalning av egnahemslån, som tillkom 1927. Det då genomförda förslaget byggde på den grundsatsen, att statsverkets dåvarande ekonomiska uppoffringar i avseende å egnahemslånefonden icke borde ökas, utan borde i stället undersökas, om icke sådana anordningar kunde genomföras inom dåvarande kostnadsram, varigenom större nytta kunde påräknas av dessa uppoffringar, för både låntagare och det allmänna, än vad hittills varit fallet. Ändringen 1927, då nu gällande bestämmelser tillkommo, innebar, att räntan å jordbrukslån för tiden efter amorteringsfriheten sänktes från 4.75 procent med 0.25 procent till 4.5 procent. För täckning av den härigenom uppkommande merkostnaden för statsverket höjdes i första hand räntan å bostadslån för tiden efter amorteringsfriheten från 4.75 procent med 0.25 procent till 5 procent. Då denna höjning ej enbart förslög att kompensera kostnaden för räntesänkningen å jordbrukslån, genomfördes sådan anordning, att lånens omloppstid förkortades, varigenom en ytterligare besparing vanns. Omloppstidens förkortning åstadkoms dels genom ökning av amorteringsprocenten med 0.75 procent för både jordbruks- och bostadslån och dels genom förkortning med två år av den amorteringsfria tiden för bostadslån. För att förebygga, att den höjda amorteringsprocenten medförde ökning i låntagarnas årliga utgifter för lånen, minskades amorteringsdelen från 50 procent till 40 procent av lånesumman. Nu anförda ränte- och återbetalningsvillkor avsågo nya lån, d. v. s. lån som komme att beviljas för 1928 och senare år. Såsom övergångsbestämmelse genomfördes, att räntan å den stående delen av jordbrukslån, som beviljats för åren 1920—1927, nedsattes till 4.3 procent från och med amorteringstidens inträde, dock tidigast från och med 1928, varigenom annuiteterna för dessa lån blevo i det närmaste desamma som för de lån, vilka utlämnades enligt de nya grunderna. Sist omnämnda räntesänkning genomfördes blott för den stående delen för att ej förrycka den fastställda amorteringsplanen för 1920—1927 års lån.

Nuvarande regler för ränte- och kapitalavbetalningar å egnahemslån äro, såsom nyss nämnts, antagna så sent som 1927. För ett omläggande, generellt och för framtiden, av dessa grunder, vilka torde få anses rationella, synas bära föreliggiga synnerligen vägande skäl. Sådana äro enligt min mening nu ej tillfinnandes. Däremot torde den rådande depressionen inom jordbruket motivera en tillfällig lättnad i lånevillkoren beträffande jordbrukslägenheter. Motsvarande behov av lättnad för bostadslåntagare torde däremot i allmänhet ej förefinnas. För övrigt torde ändring av reglerna för förräntning av bostadslån ej bära företagas i betraktande av de konsekvenser, som sannolikt därav skulle uppstå i fråga om lån från bostadslånefonden.

Med utgångspunkt från vad nu anförts tillstyrker jag genomförande av

följande ändringar. Å statslån från egnahemslånefonden, som för år 1920 eller senare år beviljats eller beviljas för utlämnande av egnahemslån för jordbrukslägenheter, nedsättes räntan för åren 1932 och 1933 till 3.7 procent å statslån, varför amorteringsskyldighet ej föreligger, och till 3.3 procent å den stående delen av statslån, varför amorteringsskyldighet föreligger, med bibehållande i sistnämnda fall av oförändrad räntefot av 4.75 procent å amorteringsdelen, allt under villkor, att låneförmedlare medgiver innehavare av egnahemslån från ifrågasvarande statslån enahanda nedsättning av räntan. Härigenom komma de låntagare, för vilka amorteringsskyldighet ännu ej inträtt, att för innevarande och nästkommande år åtnjuta förmånen av en från 4 till 3.7 procent nedsatt ränta. De låntagare, för vilka amorteringsskyldighet redan inträtt, hava nu att erlægga ränta efter 4.3 procent å den stående delen och efter 4.75 procent å amorteringsdelen eller i genomsnitt efter ungefär 4.5 procent. Enligt det av mig tillstyrkta förslaget skulle för sist åsyftade låntagare genomsnittsräntan å hela lånet komma att för berörda båda år nedsättas till i runt tal 4 procent. Vad sålunda ifrågasatts torde skänka låntagarna viss lindring i avseende å den närmaste tidens låneutgifter utan att några för framtiden bindande anordningar härigenom träffas. En sådan tillfällig räntelindring, som den av mig nu ifrågasatta, kommer givetvis icke, försävt man bedömer frågan på längre sikt, att nämnvärt rubba den nuvarande relationen mellan egnahemslånefondens räntabla och oräntabla kapital.

Den ekonomiska innebörden av förslaget framgår av följande sammanställning.

	Räntebelopp 1932 (kronor)	
	enl. nuv. regler	enl. förslaget
Lån beviljade 1905—1919	c:a 1,300,000	c:a 1,300,000
Jordbrukslån beviljade 1920—1926:		
amorteringsdel	1,418,907	1,418,907
stående del	1,312,523	1,007,285
Jordbrukslån beviljade 1927—1931 (1932) ...	1,983,870	1,835,080
Bostadslån beviljade 1920—1931 (1932)	2,441,600	2,441,600
Summa	8,456,900	8,002,872.

Statens ränteinkomst å egnahemslånefonden skulle alltså vid genomförande av förslaget för budgetåret 1932/1933 minskas från 8,456,900 med 454,028 kronor till 8,002,872 kronor. Då i förslaget till riksstat för nämnda budgetår upptagits en beräknad ränteinkomst å fonden av 8,000,000 kronor, skulle förslagets genomförande ej föranleda rubbning av den i årets statsverksproposition sålunda gjorda inkomstberäkningen.

c) *De årliga annuiteternas uppdelning å flera inbetalningsterminer.*

Enligt § 10 i kungörelsen nr 218/1928 äger vederbörande länsstyrelse på framställning av låneförmedlare ombesörja, att ränta och kapitalavbetalningar å av låneförmedlare utlämnade egnahemslån varda i samband med någon kronans uppbörd genom vederbörandes försorg debiterade, uppburna och redovisade. Låneförmedlarna hava att före utgången av mars månad varje år till statskontoret erlægga de å det närmast föregående året belöpande ränte- och kapitalavbetalningarna å statslånen från egnahems-lånefonden.

I proposition nr 186 till 1931 års riksdag beslöt Kungl. Maj:t inhämta riksdagens yttrande rörande förslag till ändrad tid för kronouppbörderna m. m. Det för riksdagen framlagda förslaget innebar i huvudsak, att kronouppbörderna skulle uppdelas å två terminer beträffande vissa närmare angivna utskyldstitlar, bland vilka annuiteter å egnahemslån ej upptagits. Där uppdelning ej vore medgiven, skulle utskylderna erläggas under första terminen. Under ärendets beredning i finansdepartementet hade övervägts uppdelning jämväl av uppbörden av annuiteter å egnahemslån. Vid ärendets anmälan för Kungl. Maj:t avstyrktes emellertid dylik anordning av chefen för sagda departement, då annuiteterna å egnahemslån hade en annan karaktär än vanliga skatter och annuiteterna förekomme å kronodebetsedel blott i ett mindre antal av länen samt därjämte de delbara titlarnas antal måste såvitt möjligt begränsas. Ärendet avgjordes 1931 i enlighet med Kungl. Maj:ts förslag.

Under ärendets behandling i riksdagen 1931 yrkades i motionen nr II:411, bland annat, att å kronodebetsedels delbara utskyldstitlar skulle uppföras jämväl egnahemslån, men blev motionen, efter bevillningsutskottets avstyrkande, av riksdagen avslagen.

1931 års egnahemsutredning har ägnat uppmärksamhet jämväl åt förevarande spörsmål.

Från hushållningssällskapen och övriga större låneförmedlare hade inhämtats yttranden i ämnet. Nio hushållningssällskap inkasserade annuiteterna genom kronouppbörderna, medan övriga låneförmedlare själva handlade uppbörden. I senare fallet skedde inleveransen till låneförmedlarna på olika sätt, antingen kontant eller i postanvisning, över postgiro eller genom inlösande av postförskott. Av de till egnahemsutredningen avgivna yttrandena framginge, att de flesta låneförmedlarna för det dåvarande icke ansåge sig böra påkalla någon ändring av gällande bestämmelser rörande uppbörden. Utredningen ville emellertid förorda, att inbetalningen, då denna skedde i samband med kronouppbörderna, uppdelades på två terminer. Genom sådan anordning skulle ernås, att ifrågavarande låntagare komme i jämförlig ställning med övriga låntagare.

Statskontoret har förklarat sig ej hava erinran mot en uppdelning av annuiteterna å egnahemslån under förutsättning, att uppbördsmyndigheterna redovisade inbetalningarna till vederbörande låneförmedlare i så

god tid, att dessa kunde fullgöra sin författningsenliga skyldighet att före utgången av mars månad verkställa behörig inbetalning å statslånet.

I skrivelse den 10 februari 1932 har *statens egnahemsstyrelse* hemställt, att förslag måtte föreläggas riksdagen, att å egnahemsstatslån för varje år belöpande räntor och amorteringar finge av låneförmedlarna inbetalas i två poster året därpå, den ena före utgången av mars och den andra före utgången av september månad. Av motiveringen för egnahemsstyrelsens framställning inhämtas följande.

För att underlätta för ekonomiskt svagare låntagare att fullgöra sina betalningsskyldigheter för egnahemslånen, hade åtskilliga låneförmedlare, som ej använde kronuppbördssättet, i den mån det varit dem möjligt, antingen medgivit låntagarna anstånd med inbetalningen av annuiteterna — helt eller delvis — eller låtit dem verkställa betalning i flera uppbördsterminer eller ock infört sådant avbetalningssystem, att endast mindre poster med jämna mellantider, eller när det bäst passat, behövt av låntagarna betalas. (Enligt gällande bestämmelser ägde låneförmedlarna förlägga uppbördstiden tidigast till november månad det år, för vilket betalning utginge.) Då emellertid låneförmedlarna, enligt vad förut nämnts, vore skyldiga till statskontoret verkställa inbetalning av förfallna annuiteter å erhållna egnahemsstatslån senast före mars månads utgång året efter det, betalningen avsåge, saknade låneförmedlarna i regel ekonomiska möjligheter att utöver denna tid medgiva låntagarna utsträckt betalningstid i någon större omfattning. Svårigheter för låneförmedlarna att särskilt under rådande depressionstid kunna under den korta uppbördstid, som sålunda stode dem till buds, inkassera annuiteterna, torde visserligen i främsta rummet föreligga beträffande innehavare av jordbruks-egnahem. Den rådande arbetslösheten hade emellertid även medfört betalningssvårigheter för åtskilliga bostadslåntagare. En anordning med inleverans till statskontoret två gånger årligen i stället för en skulle med säkerhet innebära lättnad för låneförmedlarna i deras strävan att bereda låntagarna största möjliga betalningsanstånd. Givetvis förutsattes, att låneförmedlare, som önskade begagna dylik förmån, hos statskontoret styrkte, att låntagarna erhållit motsvarande betalningsrespit. Till undvikande i viss mån av uppkommande ränteförlust för statskontoret på grund av den uppskjutna inbetalningen samt för åstadkommande av största möjliga rättvisa olika orter emellan syntes lämpligen någon extra ränta förslagsvis 4 procent, böra erläggas för den föreslagna ytterligare respittiden för det belopp, som inlevererades till statskontoret vid den senare uppbördsterminen. Lämpliga tider för inbetalning till statskontoret torde vara före mars och september månaders utgång. Dylik anordning komme emellertid att i någon mån rubba gjorda beräkningar rörande erforderligt kapitalökningsanslag till egnahemslånefonden för budgetåret 1932/1933. I dessa beräkningar hade kalkylerats med inflytande kapitalavbetalningar varen 1933 å 4 miljoner kronor. I händelse av genomförande av egnahemsstyrelsens här ifrågavarande förslag, skulle påräkneliga kapitalavbetalningar varen 1933 komma att uppgå till hälften eller 2 miljoner kronor. Emellertid torde — med hänsyn därtill, att förmodligen somliga låneförmedlare önskade förbliva vid förutvarande uppbördssystem, och jämväl det förhållande, att låneförmedlarnas beräkningar rörande sannolika utbetalningar å egnahemslån budgetåret 1932/1933 torde

vara hållna i överkant — kapitalökningsanslag utöver äskade 5 miljoner kronor icke erfordrades.

Egnahemsstyrelsen hade genom vad styrelsen anfört tagit ställning till en av *Malmöhus läns egnahemsförening u. p. a.* till chefen för jordbruksdepartementet gjord, till styrelsen remitterad framställning den 2 februari 1932, däri föreningen anhållit om ändring av bestämmelserna rörande uppbördssättet i så måtto, att å egnahemsstatslån för jordbrukslägenheter belöpande annuiteter finge inbetalas till statskontoret i två terminer årligen, förslagsvis den 31 mars och 30 september.

Statskontoret har i yttrande den 19 februari 1932 anfört i huvudsak följande.

För att låneförmedlarna skulle kunna i vederbörlig ordning fullgöra sina förpliktelser gentemot statskontoret borde uppbörden å egnahemslånen vara verkställd före den 31 mars året efter det år, å vilket förfallna belopp belöpte. Då emellertid låneförmedlarna kunde förlägga uppbörden till terminer under såväl låneåret som under tiden intill den 31 mars påföljande år, torde något hinder att verkställa uppbörden halvårsvis eller oftare icke föreligga med nu gällande bestämmelser. Enbart för möjliggörande av att egnahemslåntagarna finge erlägga förfallna belopp genom periodiska avbetalningar torde sålunda tvenne betalningsterminer för å egnahemsstatslånen förfallna räntor och annuiteter icke vara erforderliga. Vad som skulle vinnas genom ett bifall till egnahemsstyrelsens förslag vore sålunda endast möjlighet för låneförmedlarna att för sina låntagare utsträcka lånetiden med ett halvt år på så sätt, att uppbörden av annuiteter för ett år — exempelvis för år 1932 — kunde fördelas under loppet av ungefär ett och ett halvt år. Ett generellt anstånd, på sätt egnahemsstyrelsens förslag innebure, torde icke vara av behovet påkallat. Ett stöd för denna sin uppfattning funne ämbetsverket i det av 1931 års egnahemsutredning den 27 november 1931 avgivna betänkandet med förslag rörande statlig hjälpaktion åt vissa egnahemslåntagare. Oaktat ett par låneförmedlare i de yttranden i fråga om de årliga annuiteternas uppdelning i flera inbetalningsterminer, som utredningen infordrat, berörde spörsmålet om ändrade bestämmelser för inlevereringen av uppbördsmedel till statskontoret, hade utredningen nämligen icke funnit anledning vare sig att göra något uttalande eller att avgiva förslag i berörda avseende. Utredningen hade endast föreslagit, att annuiteterna i de fall, då inbetalningen skedde i samband med kronouppbörden, finge erläggas i två terminer. Enligt statskontorets uppfattning skulle också möjligheten för låneförmedlarna att på föreslaget sätt ordna sina inbetalningar till statskontoret lätt kunna föranleda ett ofta opåkallat anståndsmedgivande från låneförmedlarnas sida, vilket måhända skulle hjälpa låntagarna för stunden, men för framtiden endast förorsaka ytterligare svårigheter med allt större restantier. Av det sagda torde framgå, att det förhållande, att inbetalningar å egnahemsstatslånen skulle erläggas senast den 31 mars, icke i och för sig torde innebära några svårigheter för låneförmedlarna att fullgöra sina förpliktelser gentemot statskontoret. Förutsättningarna härför vore emellertid, att å egnahemslånen förfallna belopp erlades å överenskomna tider. I vissa fall torde det dock inträffa, att låneförmedlare icke till fullo lyckades indriva förfallna belopp före nyssnämnda dag och att till låneförmedlaren influtna medel sålunda icke försloge till gäldande av å egnahemsstatslånen förfallna räntor och amorteringar. När

dylika förhållanden dittills inträffat, hade låneförmedlarna, då egnahemsstatslånen skulle återbetalas oberoende av utfallet å förmedlarnas lånerörelse, till statskontoret förskotterat felande belopp. I händelse låneförmedlarna av omständigheterna tvingades lämna anstånd utöver mars månad i större utsträckning, kunde detta naturligtvis medföra svårigheter för åtminstone de ekonomiskt svagare att i vederbörlig ordning fullgöra sina inbetalningar till statskontoret. Skulle dylika förhållanden inträffa, torde emellertid Kungl. Maj:t få anses hava befogenhet att efter prövning i varje särskilt fall, på ansökan av låneförmedlaren eller efter anmälan av statskontoret jämlikt § 25 i kungörelsen den 8 juni 1928 (nr 217) angående allmänna grunder för den statsunderstödda egnahemsverksamheten, medgiva erforderligt anstånd med resterande belopps erläggande.

Beträffande först frågan om uppdelning av annuiteterna å två terminer i de fall, då inbetalning sker i samband med kronouppbörden, vill jag allenast hänvisa till det beslut i ämnet, som fattades i fjol. Därest allvarliga olägenheter för någon låneförmedlare anses förknippade med nuvarande kronouppbördssystem, står det denne fritt att övergå till annan ordning för egnahemsannuiteternas uppbörd. I fråga om de låneförmedlare, som ej anlita kronans uppbörd, torde av de till egnahemsutredningen avgivna yttrandena framgå, att flertalet låneförmedlare icke påkalla någon ändring av nuvarande uppbördssystem. Såsom från flera låneförmedlare framhållits, komme givetvis en anordning med två särskilda uppbördsterminer att förorsaka ökat arbete med indrivning och bokföring. Hos hushållningssällskapen lär uppbördssättet i allmänhet vara tillrättalagt till låntagarnas förmån på så sätt, att sällskapen, där så erfordras, till statskontoret förskottera utebliven betalning av räntor och amorteringar. För en och annan enskild låneförmedlare torde visserligen, såsom jämväl statskontoret framhållit, under förhanden varande betalningssvårigheter den situation kunna uppkomma, att låneförmedlaren ej ser sig i stånd att till statskontoret förskottera utebliven betalning från låntagarna. För sådana undantagsfall synes medgivande för Kungl. Maj:t böra utverkas av riksdagen att, i viss anslutning till vad som jämlikt beslut av 1924 års riksdag stadgats i brev till domänstyrelsen den 4 april 1924 (nr 65) angående betalningsanstånd för köpare av kronojord, efter prövning i varje särskilt fall med hänsyn till föreliggande omständigheter, bevilja låneförmedlare, som därom ansöker och visar sig hava medgivit egnahemslåntagare betalningsanstånd, visst anstånd med betalning av räntor och amortering å lån från egnahemslånefonden. För att sådant anstånd, varom här är fråga, ej må föranleda förskjutning av de för varje budgetår påräkneliga ränte- och kapitalinbetalningarna till fonden, torde anstånd utöver en tid av tre månader, räknat från mars månads utgång, ej böra medgivas. Därest riksdagen lämnar sådant bemyndigande, varom nu är fråga, torde det få ankomma på Kungl. Maj:t att i vart fall besluta angående de villkor, varunder anstånd bör lämnas.

*Departements-
chefen.*

Den av statskontoret åsyftade bestämmelsen i § 25 av kungörelsen nr

217/1928 avser att reglera, huru förfaras skall i det fall, då en låneförmedlare uraktlåtit att fullgöra sin betalningsskyldighet, men synes mig näpeliggen vara tillräckligt underlag för Kungl. Maj:t att på förhand medgiva låneförmedlare rätt att verkställa inbetalning vid en senare tidpunkt än den författningsenligt bestämda.

d) *Tillägglån för om-, till- eller nybyggnad.*

Stadganden rörande tillägglån finnas införda i kungörelsen den 8 juni 1928 (nr 218) med reglementariska föreskrifter rörande den statsunderstödda egnahemslåne- och premielåneverksamheten. I § 1 tredje stycket stadgas, att egnahemslån må utlämnas jämväl för utvidgning och förbättring av jordbrukslägenhet, som sökanden redan innehar, till ett mera bärkraftigt jordbruk, så ock för bostadslägenhets omläggning till jordbrukslägenhet (tillägglån). I § 15 stadgas, att tillägglån må beviljas under förutsättning, bland annat, att låntagaren innehar ett jordbruk eller annan mindre lägenhet av den art, att han huvudsakligen på grund av jordbrukets eller lägenhetens ringa areal icke av jordbruk kan erhålla erforderlig utkomst, att han vinnlagt sig om nöjaktig skötsel av sitt äldre jordbruk samt att han åsyftar att, genom förvärv och tillgodogörande av lämplig jord, avsedd att tilläggas lägenheten (tillskottsjord), i väsentlig grad utvidga och förbättra lägenheten till större bärkraft i jordbrukshänseende. Såsom säkerhet för tillägglånet godtages första in-teckning i tillskottsjorden jämte in-teckning i den äldre lägenheten ovanför egnahemslånet.

Av inkomna framställningar till 1931 års *egnahemsutredning* och från låneförmedlarna infordrade yttranden har utredningen funnit, att det vore ett allmänt önskemål att kunna bevilja tillägglån för om-, till- eller nybyggnad å sådana jordbruksegnahem, där byggnaderna vid egnahemslånens beviljande varit i brukbart skick men sedermera blivit olämpliga eller otillräckliga för sitt ändamål, eller där de på grund av jordbrukets utveckling icke längre vore tillfyllest. Härom har utredningen anfört huvudsakligen följande.

Det starkaste skälet för dylik anordning vore, att låntagarna vid igångsättande av sina företag icke borde taga på sig större skuldbörda än nödvändigt. I de helt visst ofta förekommande fall, då lägenheterna vid köpet vore bebyggda med visserligen äldre men dock användbara hus, syntes det icke överensstämmande med god hushållning att genast utdöma byggnaderna och uppföra nya. Under de första åren borde företagen ej i högre grad än som vore strängt nödvändigt vara upptagna med byggnadsarbeten för att kunna använda sin arbetskraft och sina ekonomiska resurser till att sätta jordbruket i stånd. Sedermera, när förhållandena stadgat sig, vore tiden inne för vidtagande av åtgärder till botande av bristfälliga eller otillräckliga byggnader. Med dylikt förfaringssätt vore vissa svårigheter förenade enligt nuvarande bestämmelser. I det lånekontrakt, som rörande egnahemslånet upprättades mellan låneförmedlaren och låntagaren, finge

nämligen tiden för fullbordande av i kontraktet bestämda byggnader icke bestämmas senare än till den tidpunkt, då amorteringsskyldighet inträdde. Den låntagare, som önskade med stöd av egnahemslån uppföra byggnader, måste sålunda inom fem år från lånets beviljande hava utfört detta arbete. Möjlighet borde beredas låntagare med jordbrukslån att i särskild ordning å senare tidpunkt, än då egnahemslån för lägenhetens förvärvande beviljades, erhålla hjälp för utförande av byggnadsarbeten å lägenheten. I sådant syfte syntes den bästa utvägen vara, att möjlighet öppnades att bevilja tilläggslån jämväl för nu ifrågakvarande ändamål. Tilläggslånen borde emellertid icke begränsas till sådana fall, där nya byggnader vore i fråga, utan borde kunna beviljas jämväl för om- eller tillbyggnader. — I detta sammanhang uttalades, att det syntes önskligt, att möjlighet bereddades låneförmedlarna att samtidigt med tilläggslånet bevilja premielån till det ifrågasatta byggnadsföretagets utförande.

Statskontoret har funnit det tvivelaktigt, huruvida säkerheten för tilläggslånen — in-teckning i lägenheten med förmånsrätt näst efter egnahemslånet — kunde bliva betryggande för statsverket.

Av vad egnahemsutredningen anfört rörande förevarande fråga torde framgå, att ej ringa fördel vore att vinna för låntagarna, om möjlighet funnes att i särskild ordning erhålla lån för ny-, om- eller tillbyggnad å jordbrukslägenhet. De av utredningen förebragta skälen för sådan anordning synas vägande. Jämväl den föreslagna låneformen — tilläggslån till belopp av högst fem sjättedelar av förbättringsvärdet samt mot in-teckningssäkerhet näst efter egnahemslånet — finner jag lämplig. Med hänsyn därtill, att lägenhetens värde givetvis förhöjes genom de ifrågasatta byggnadsarbetena, synes den föreslagna säkerheten ej böra möta större betänkligheter. Såsom säkerhet för här avsett tilläggslån bör emellertid allenast godtagas in-teckning i vederbörande fastighet, liggande inom fem sjättedelar av fastighetens efter förbättringsarbetena genom värdering av låneförmedlaren beräknade belåningsvärde. Givetvis tillkommer det vederbörande låneförmedlare att tillse, att säkerheten i det enskilda fallet kan anses betryggande. För vinnande av här avsett syfte är ändring av stadgandena i §§ 1 och 15 av kungörelsen den 8 juni 1928 (nr 218) erforderlig. Till frågan om premielån i samband med här föreslagna tilläggs-lån återkommer jag i det följande.

Departementis-
chefen.

e) *Vissa ändringar i bestämmelserna för den statsunderstödda premie-låneverksamheten.*

Jämlikt § 17 i kungörelsen den 8 juni 1928 (nr 218) med reglementariska föreskrifter rörande den statsunderstödda egnahemslåne- och premielåneverksamheten må premielån icke tilldelas annan egnahemslåntagare än den, som åsyftar att genom nyodling och nybyggnad bilda ett helt och

hållet nytt jordbruk eller genom mera väsentligt nyodlings-, byggnads- eller grundförbättringsarbete i avsevärd mån förbättra eller utvidga sin lägenhet. Med mera väsentligt byggnadsarbete förstås, att antingen det för lägenheten erforderliga ekonomihuset nyuppföres eller underkastas större ombyggnad eller ock bostadshuset nyuppföres. I § 18 av samma kungörelse stadgas, att vid utlämnande av premielån företräde bör givas den, som därmed avser att utföra sådana företag som nyodling, uppförande av ekonomihus, gödselstad och dylikt.

1931 års *egnahemsutredning* har i sitt betänkande föreslagit ändrade bestämmelser för premielånen i syfte, att premielån må kunna utgå *dels* för anordnande av gödselstad utan samband med annat byggnads-, odlings- eller grundförbättringsarbete och *dels* för större om- eller tillbyggnad av bostadshus å jordbrukslägenhet. Till stöd för dessa förslag har anförts följande.

Ehuru ordalagen av ifrågavarande bestämmelser möjligen kunde giva rum för annan tolkning, vore det att anse såsom vedertaget, att premielån icke finge utlämnas endast för uppförande av gödselstad. Ett dylikt företag hade nämligen icke ansetts såsom ett mera väsentligt byggnadsarbete men vore däremot av den betydelse, att i konkurrens bland flera lånsökande företräde borde givas den, i vars tillämnade byggnadsarbete jämväl inginge uppförande av gödselstad. En ändamålsenligt ordnad gödselvård vore enligt *egnahemsutredningens* förmenande av största vikt för *egnahemslåntagarna*. Där konstgödsel kunde anskaffas, ernåddes bättre avkastning, när denna användes tillsammans med näringsrik ladugårdsgödsel, och den inköpta konstgödseln ginge ej genast förlorad utan ökade egendomens bärighet på ett helt annat sätt än där god gödselvård saknades. *Egnahemsägarna* borde icke blott så stödjäs, att de kunde vidtaga åtgärder för en god gödselvård, utan de borde uppmanas att genomföra denna för jordbrukets lönsamhet så viktiga åtgärd.

Beträffande premielån för större om- eller tillbyggnad av bostadshus å jordbrukslägenhet vore sådan anordning ifrågasatt på grund av önskvärdenheten att kunna bevilja premielån i samband med de föreslagna tilllägglånen för samma ändamål.

Den föreslagna ändringen av bestämmelserna angående premielån har icke givit *statskontoret* anledning till annan erinran, än att den nuvarande bestämmelsen i detta hänseende knappast torde utesluta, att premielån kunde utgå även för utförande av gödselvårdsanläggning utan samband med annat byggnads- eller nyodlingsarbete. Såsom ett förtydligande torde emellertid den föreslagna ändringen kunna anses påkallad.

Departements-
chefen.

Förslaget att premielån må kunna i samband med beviljande av *egnahemslån* utgå för gödselvårdsanläggning, utan att annat byggnads-, odlings- eller grundförbättringsarbete utföres, finner jag mig kunna biträda. Ej heller mot förslaget att bereda möjlighet för beviljande av premielån för större ombyggnad av bostadshus å jordbruksegnahem har jag något att invända. I nu ifrågavarande syfte torde en mindre jämkning av bestämmelserna rörande premielån i kungörelsen den 8 juni 1928 (nr 218) vara erforderlig.

f) *Stödlån åt vissa egnahemslåntagare.*

1931 års egnahemsutredning har anfört i huvudsak följande rörande olika utvägar att bringa de mest betungade låntagarna hjälp i det aktuella krisläget.

Till en början hade utredningen övervägt förslag om genomförande av en hjälppaktion åt egnahemslåntagare genom direkta avskrivningar å kapital eller ränta. Mot en dylik åtgärd talade emellertid vissa skäl. Avskrivning skulle nämligen erhålla karaktär av gåva och därigenom lätt kunna medföra den verkan, att låntagarna miste intresset att reda sig själva. Låntagarna kunde vidare lätt förledas till den tanken, att staten i trängande fall alltid skulle träda emellan. Därtill komme, att en på sådant sätt lämnad hjälp skulle kunna innebära en premiering av mindre skötsamma låntagare. På grund av antydda farhågor hyste utredningen den uppfattning, att det skulle innebära en avgjord fördel, om den statliga hjälpaktionen, som utöver de föreslagna räntesänkningarna enligt utredningens mening borde komma till stånd, i största möjliga utsträckning toge form av lån i stället för gåva. Beträffande lämplig låneform hade inom utredningen förelegat olika förslag, avseende dels utvidgning av premielåneverksamheten genom nya låneformer inom denna i förening med ökad anslagstilldelning, dels ock ett av egnahemsstyrelsen tidigare avgivet förslag om inrättande av s. k. stödlån. Utredningen hade emellertid av vissa närmare angivna skäl icke funnit någon av dessa former var för sig fullt lämpad för nu ifrågavarande ändamål. För den skull hade utredningen sökt utfinna en ny form av lån, som med upptagande av den av egnahemsstyrelsen föreslagna benämningen kallats *stödlån*.

Stödlån borde kunna utgå till såväl låntagare med jordbrukslån som låntagare med bostadslån samt avsåge att bringa hjälp i ett aktuellt nödläge. Ett sådant nödläge kunde anses föreligga, där låntagare saknade medel för gäldande av ofrånkomliga skulder såsom förfallna räntor å gäld eller dylikt eller för anskaffande av sådana levande och döda inventarier, som prövades nödvändiga för att lägenheten skulle kunna brukas på ett sådant sätt, att den gäve nödig avkastning. Där möjlighet därtill funnes, borde stödlån knytas till någon arbetsprestation å lägenheten såsom dikning, dränering, nyodling, betesförbättring, anläggning för trädgårdsodling, grusning eller jordkörning å mosse, förbättring av åbyggnaderna, gödselvård eller dylikt, eller med andra ord sådana förbättringar, som vore av betydelse för åstadkommande av ett mera bärkraftigt jordbruk. Dylåka förbättringsarbeten borde genom låneförmedlarens försorg planläggas av jordbrukskonsulent eller vandringsrättare. Liksom beträffande premielån borde lånet kunna avskrivas, i den mån överenskommet förbättringsarbete utfördes. Utredningen hade utgått ifrån, att säkerhet för stödlånets återbetalande borde fordras i regel. Det torde emellertid säga sig självt, att den säkerhet, som låntagarna kunde bjuda för utlämnade stödlån, icke kunde bliva av samma värde som säkerheten för egnahemslånen. I detta hänseende torde ej heller allt för stora anspråk böra ställas, ty skulle man inskränka antalet av dem, som kunde komma i åtnjutande av stödlån, till sådana låntagare, som kunde anskaffa mera betryggande säkerhet, vore mycket ej vunnet. Om utredningen sålunda ansåge, att kraven på säkerhet ej borde ställas allt för höga, måste å andra sidan betonas, att detta ej finge föranleda till slapphet i kreditgivningen, utan låneförmedlarna borde i varje särskilt fall, med i det följande nämnt undan-

tag, söka att erhålla den bästa möjliga säkerhet, som läntagaren kunde bjuda. Med förevarande spörsmål torde frågan om sättet för stödlånens återbetalande intimt sammanhänga. Utredningen vore på denna punkt av den uppfattningen, att med hänsyn till stödlånens karaktär av hjälpåtgärd, återbetalning borde i den utsträckning så vore möjligt, ske på enahanda sätt som vid premielån. Mellan låneförmedlaren och läntagaren borde sålunda avtalas, att läntagaren ägde återbetala lånet genom att å sin fastighet utföra något arbete. Låneförmedlaren borde äga befogenhet att utbetala dylikt stödlån genast eller i mån av arbetets utförande. Med det senare utbetalningssättet syntes säkerhet för lånets återbetalning ej erfordras. Omfattningen av arbetsprestationen borde så avvägas, att lånets belopp motsvarade arbetskostnaden. Genom att läntagaren på så sätt erhöle betalning för sitt arbete, framhövdes starkare stödlånets karaktär av social hjälpåtgärd. I de fall, då det av olika skäl icke läte sig göra, att lånet gäldades genom arbetsprestationer, skulle detsamma kontant återbetalas. Lånet borde icke löpa med ränta, och de tre första åren borde vara amorteringsfria. Därefter borde lånet amorteras på en tid av sju år. Skulle det visa sig omöjligt att utfå amorteringarna, torde avskrivning böra kunna ske efter prövning i varje särskilt fall. Med vad nu sagts rörande säkerheten för lånen och sättet för deras återbetalning följde, att staten icke skäligen kunde påfordra, att låneförmedlarna skulle bära den med stödlånen förenade risken, utan denna borde helt åvila staten. I fråga om lånens storlek torde med hänsyn till deras ändamål lånen icke få tilltagas allt för stora, utan syntes en lämplig gräns uppåt vara 750 kronor. Då staten helt skulle bära eventuellt uppkommande förluster å stödlånen, torde dessa icke böra utlämnas utan medverkan av något statens organ. Det syntes förty böra föreskrivas, att för beviljande av stödlån skulle i varje särskilt fall inhämtas medgivande från statens egnahemsstyrelse. I fråga om avskrivningar å utlämnade lån torde framställning härom böra genom egnahemsstyrelsen underställas Kungl. Maj:ts prövning. I fråga om det sammanlagda belopp, som för budgetåret 1932/1933 erfordrades för nu ifrågakvarande ändamål, hade egnahemsutredningen, med stöd av från låneförmedlarna inhämtade uppgifter, beräknat detta till 2 miljoner kronor. Vid granskning av de inkomna uppgifterna, därvid hänsyn tagits till det statsfinansiella läget, hade utredningen emellertid funnit, att medelsbehovet — för hjälp i de mest trängande fallen — torde kunna begränsas till 1,100,000 kronor. Då stödlånen icke vore av den natur, att de kunde jämföras med lån ur statens utlåningsfonder, torde på sätt, som gällde ifråga om premielånen, medel böra anskaffas genom särskilt anslag, lämpligast reservationsanslag.

Vid egnahemsutredningens betänkande har fogats ett förslag till kungörelse angående villkor och bestämmelser för utlämnande av stödlån till egnahemslåntagare; och torde sagda förslag få såsom *bilaga B* fogas till detta protokoll.

Beträffande förslaget om inrättande av stödlån och beviljandet av anslag för sådant ändamål å 1,100,000 kronor har *statskontoret* erinrat, att detta anslag, begränsat till sagda belopp, enligt utredningens mening endast torde kunna förslå till hjälp i de mest trängande fallen. Ifrågasättas kunde, huruvida i staten för nästkommande budgetår utrymme kunde beredas ens för nämnda belopp. Om däremot beloppet ytterligare begränsades — i årets statsverksproposition funnes för ändamålet beräknat en sum-

ma av endast 600,000 kronor — torde någon verklig lättnad för egnahemsrörelsen knappast kunna beredas och ändamålet med denna form av hjälpåtgärder sannolikt i stort sett förfelas. Statskontoret ansåge sig därför icke heller i denna del kunna stödja förslaget.

Lika med egnahemsutredningen finner jag särskilda åtgärder påkallade för att i det aktuella krisläget bispringa sådana egnahemslåntagare, som äro i trängande behov av bistånd, för såvitt de visat sig skötsamma och dugliga. Vid dylik hjälpåtgärd erfordras noggrann prövning av de enskilda fallen, i syfte att största möjliga nytta ernås av den ifrågasatta anordningen. Hjälpen torde böra lämnas i den av egnahemsutredningen föreslagna formen, nämligen medelst räntefria stödlån för utförande av erforderliga förbättringsarbeten å vederbörande lägenhet eller för anskaffande av för lägenhetens brukande nödiga inventarier eller för betalning av överhängande gäld. Med hänsyn till stödlånens karaktär av hjälpåtgärd, finner jag mig jämväl kunna godtaga förslaget rörande sättet för lånens återbetalning i huvudsaklig överensstämmelse med vad som gäller för premielån till egnahemslåntagare. Möjlighet att erhålla stödlån bör stå öppen för såväl jordbruks- som bostadslåntagare. Även den ifrågasatta högsta gränsen för lånens storlek, 750 kronor, finner jag lämpligt avvägd. Ej heller i övrigt har jag något att erinra mot de av utredningen föreslagna riktlinjerna för ifrågavarande lånerörelse. Därest riksdagen biträder förslaget, torde det få ankomma på Kungl. Maj:t att utfärda erforderliga bestämmelser i ämnet.

*Departements-
chefen.*

Vad därefter angår medelsanvisningen för ändamålet, har egnahemsutredningen beräknat medelsbehovet till 1,100,000 kronor. I betraktande av det statsfinansiella läget torde jag emellertid för nu ifrågavarande ändamål icke kunna för det närmast kommande budgetåret föreslå högre anslagsbelopp än 550,000 kronor. Anslaget bör hava reservationsanslags natur. Av det under punkt 108 i årets statsverksproposition, nionde huvudtiteln, beräknade anslaget å 600,000 kronor skulle alltså komma att återstå 50,000 kronor, vilket belopp torde, på sätt jag framdeles ämnar föreslå, användas för ordnandet av vissa egnahemsförhållanden i Malmöhus län.

Under återopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

Hemställan.

1) medgiva, att å statslån från egnahemslänefonden, som för år 1920 eller senare år beviljats eller beviljas för utlämnande av egnahemslån för jordbrukslägenheter, räntan må för åren 1932 och 1933 nedsättas till 3.7 procent å statslån, varför amorteringsskyldighet ej föreligger, och till 3.3 procent å den stående delen av statslån, varför amorteringsskyldighet föreligger, allt under villkor att låneförmedlare medgiver innehavare av

egnahemslån från ifrågakommande statslån enahanda nedsättning av räntan;

2) bemyndiga Kungl. Maj:t att efter prövning i varje särskilt fall med hänsyn till föreliggande omständigheter bevilja låneförmedlare anstånd under högst tre månader med erläggande helt eller delvis av föreskrivna ränte- och kapitalavbetalningar till egnahemslånefonden;

3) medgiva, att Kungl. Maj:t må i huvudsaklig överensstämmelse med i bilaga A till detta protokoll intagna bestämmelser utfärda kungörelse om ändrad lydelse av §§ 1, 15 och 17 kungörelsen den 8 juni 1928 (nr 218) med reglementariska föreskrifter rörande den statsunderstödda egnahemslåne- och premielåneverksamheten; samt

4) för utlämnande, i huvudsaklig överensstämmelse med av mig i det föregående tillstyrkt förslag, av stödlån åt egnahemslåntagare för budgetåret 1932/1933 anvisa ett extra reservationsanslag av 550,000 kronor.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan lämnar Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten bifall samt förordnar, att proposition i ämnet av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar, skall avlåtas till riksdagen.

Ur protokollet:

Allan Tigerschiöld.

Bilaga A.

Förslag

till

kungörelse om ändrad lydelse av §§ 1, 15 och 17 kungörelsen den 8 juni 1928 (nr 218) med reglementariska föreskrifter rörande den statsunderstödda egnahemslåne- och premielåneverksamheten.

Härigenom förordnas, att §§ 1, 15 och 17 kungörelsen den 8 juni 1928 med reglementariska föreskrifter rörande den statsunderstödda egnahemslåne- och premielåneverksamheten skola erhålla ändrad lydelse på sätt av det följande framgår:

§ 1.

I den — — — bostadslägenhet (*bostadslån*).

Utan hinder — — — oinskränkt besittningsrätt.

Enligt vad därom stadgas i § 15 må egnahemslån utlämnas jämväl för utvidgning eller förbättring av jordbrukslägenhet, som sökanden redan innehar, till ett mera bärkraftigt jordbruk, så ock för bostadslägenhets omläggning till jordbrukslägenhet (*tilläggs lån*).

§ 15.

För utlämnande — — — efterrättelse, nämligen

1) att tilläggs lån må beviljas under förutsättning,

a) att låntagaren innehar antingen ett jordbruk eller annan mindre lägenhet av den art, att han huvudsakligen på grund av jordbrukets eller lägenhetens ringa areal icke av jordbruk kan erhålla erforderlig utkomst, eller ett jordbruk, vars åbyggnad är i behov av om- eller tillbyggnad; att han vinnlagt sig om nöjaktig skötsel av sitt äldre jordbruk; samt att han åsyftar att utvidga eller förbättra lägenheten till större bärkraft i jordbrukshänseende antingen genom förvärv och tillgodogörande av lämplig jord, avsedd att tilläggas lägenheten (*tillskotts jord*), eller genom företagande av erforderlig ny-, om- eller tillbyggnad å lägenheten;

b) att värdet av fastigheten, efter förvärvet av tillskotts jorden och härav möjligen föranledda byggnads- och förbättringsarbeten eller efter företagandet av ny-, om- eller tillbyggnad utan samband med förvärv av tillskotts jord, icke överstiger det i § 5 angivna maximivärdet för jordbrukslägenhet;

2) att tilläggs lånet icke må överstiga fem sjättedelar av det utav låneförmedlaren beräknade tillhopatagna värdet av tillskotts jorden jämte de

på grund av förvärvet av tillskottsjorden föranledda byggnads- och förbättringsarbeten å lägenheten eller, där tillskottsjord ej förvärvats, det av låneförmedlaren beräknade värdet av ny-, om- eller tillbyggnad å lägenheten, börande tillägglån i intetdera fallet i regel understiga hälften av på nu angivet sätt beräknat värde;

3) att hinder ej möter att såsom säkerhet godtaga

för tillägglån vid förvärv av tillskottsjord gemensam inteckning i den äldre lägenheten och tillskottsjorden, om inteckningen har bästa rätt i tillskottsjorden och sådan förmånsrätt i den äldre fastigheten, att den för tillägglånet lämnade inteckning kommer att vara belägen inom fem sjättedelar av fastighetens efter utvidgningen genom värdering av låneförmedlaren beräknade belåningsvärde, under förutsättning tillika att med bättre rätt i den äldre fastigheten intecknad gäld utgöres av egnahemslån, hypotekslån, sparbankslån eller annat välordnat fastighetslån, samt

för tillägglån för ny-, om- eller tillbyggnad utan samband med förvärv av tillskottsjord inteckning i lägenheten, liggande inom fem sjättedelar av fastighetens efter byggnadsarbetets företagande av låneförmedlaren beräknade belåningsvärde samt med förmånsrätt näst efter till säkerhet för det äldre egnahemslånet lämnad inteckning; samt

4) att tillägglånet — — — för jordbrukslägenhet.

§ 17.

Premielån må — — — av understöd.

För att — — — jord nyodlas.

Med mera väsentligt byggnadsarbete förstås, att det för lägenheten erforderliga ekonomihuset eller bostadshuset nyuppföres eller underkastas större ombyggnad.

Utän hinder av vad i denna paragraf stadgas må premielån utgå för utförande enbart av gödselvårdsanläggning.

Denna kungörelse träder i kraft den 1 juli 1932.

Bilaga B.

Av 1931 års egnahemsutredning upprättat

Förslag

till

kungörelse angående villkor och bestämmelser för utlämnande av stödlån till egnahemslåntagare.

§ 1.

För att bringa egnahemslåntagare hjälp i förhanden varande nödläge må, under nedan angivna villkor och i nedan nämnd ordning, lån av statsmedel utlämnas (*stödlån*).

§ 2.

Stödlån må ej utlämnas till annan än den, som genom förmedlare av statslån från egnahemslånefonden tilldelats egnahemslån för jordbrukslägenhet eller bostadslägenhet och

- a) befinnes vara i påtagligt behov av ekonomiskt bistånd samt
- b) kan förete goda vitsord om sin person, arbetsduglighet och lämplighet såsom egnahemsinnehavare.

§ 3.

Stödlån må beviljas:

a) för utförande av arbete å lägenheten såsom dikning, dränering, nyodling, betesförbättring, anläggning för trädgårdsodling, grusning eller jordkörning av mosse, förbättring av åbyggnaderna, gödselvård eller dylikt;

b) för annat ändamål såsom för anskaffande av för lägenhetens brukande nödiga levande och döda inventarier eller betalning av överhängande gäld.

§ 4.

Stödlån må ej utgå med högre belopp än som motsvarar arbetskostnaden för det arbete, som är avsett att komma till utförande, eller som erfordras för anskaffande av inventarier eller betalning av gäld, som förut sagts.

Lånebelopp må för varje låntagare ej överstiga 750 kr.

§ 5.

Å utbekommet lånebelopp erlägges, med nedan angivet undantag, ej ränta.

Lånet åtnjutes amorteringsfritt till och med tredje året efter utgången av det år, varunder lånet beviljats. Beviljat lånebelopp, som ej lyftats under sagda tid, må icke därefter uttagas av låntagaren.

För tiden från och med utgången av tredje året erlägges en årlig kapitalavbetalning utgörande $\frac{1}{7}$ av utbekommet lånebelopp, intill dess hela lånet är guldett.

Det står låntagaren fritt att när som helst under lånetiden göra extra avbetalningar utöver amorteringsplanen å den återstående kapitalsskulden.

Utbekommet stödlån, som avser utförande av arbete, anses guld, då låneförmedlaren finner arbetet vara inom föreskriven tid vederbörligen utfört.

Lånet är efter skedd uppsägning genast förfallet till återbetalning i dess helhet, därest det befinnes, att låntagaren lämnat bedräglig uppgift vid stödlånets sökande, eller om han uppenbarligen använt lånebeloppet för andra ändamål, än som med lånet avsetts, eller om han visat försumlighet i att erlagga föreskrivna betalningar å lånet eller underlåter att fullgöra åtagna arbetsprestationer eller andra förpliktelser, eller om sådana förhållanden inträffat, att han med hänsyn till det med stödlånet avsedda syfte uppenbarligen icke längre bör få tillgodonjuta detsamma.

Sker uppsägning av lånet enligt vad ovan sagts, löper oguldet lånebelopp från och med förfalldagen med 5 procent årlig ränta tills full likvid sker.

§ 6.

Innan någon del av lånet utbetalas, skall låntagaren avlämna skuldförbindelse, innehållande hans åtaganden i fråga om lånets användande och återbetalning. Därjämte skall mellan låneförmedlaren och låntagaren upprättas kontrakt i två exemplar, innehållande de bestämmelser för lånets åtnjutande och återbetalning, som i denna kungörelse sägs. För behörigt fullgörande av dessa åligganden skall låntagaren ställa säkerhet i form av inteckning i fastigheten eller borgen av två personer, som godkännas av vederbörande låneförmedlare, eller annan säkerhet, som godtages av låneförmedlaren. Här avsedd säkerhet erfordras icke, där stödlån avser utförande av arbete och där tillika överenskommelse träffas mellan låneförmedlaren och låntagaren, att lånet utbetalas i mån av arbetets utförande.

§ 7.

Stödlån sökas hos vederbörande låneförmedlare, som efter erforderlig utredning äger att i mån av tillgång till för ändamålet anvisade statsmedel bevilja här avsedda lån.

§ 8.

Av låneförmedlaren beviljat stödlån skall i varje särskilt fall underställas statens egnahemsstyrelsens prövning.

§ 9.

Mom. 1. Låneförmedlare, som önskar erhålla stödlåneanslag, skall till egnahemsstyrelsen ingiva till Kungl. Maj:t ställd ansökning enligt av styrelsen fastställt formulär. Det åligger egnahemsstyrelsen att med eget utlåtande överlämna ansökningarna till Kungl. Maj:t.

Mom. 2. Av Kungl. Maj:t beviljat stödlåneanslag må av vederbörande låneförmedlare på en gång eller i skilda delar lyftas i statskontoret mot avlämnande av en utav låneförmedlaren utställd, av statskontoret godkänd förbindelse, som skall innefatta låneförmedlarens åtagande att använda erhållet stödlåneanslag enligt härom meddelade föreskrifter samt att till statskontoret eller order återbetala stödlåneanslaget eller del därav under de förutsättningar och i den ordning nedan stadgas.

Mom. 3. Vad av stödlåneanslag icke vid utgången av det år, för vilket anslaget beviljats, blivit för ändamålet disponerat, skall till statskontoret inbetalas före utgången av maj månad nästföljande år, där ej Kungl. Maj:t på av låneförmedlaren före utgången av januari månad sist sagda år ingiven ansökning medgiver denne rätt att ytterligare ett år innehava sålunda odisponerat anslagsbelopp. Av låneförmedlaren beviljat stödlånebelopp, som icke till fullo utbetalats inom föreskriven tid för lånets utbe- kommande, så ock alla de kapitalbelopp å utlämnade lån, som låntagare återbetalar till låneförmedlaren, skola av låneförmedlaren inbetalas till statskontoret före maj månads utgång året efter det, då berörda tidsfrist utlöpte eller då återbetalningen ägde rum.

Mom. 4. Det åligger egnahemsstyrelsen att årligen senast den 1 maj meddela statskontoret erforderliga uppgifter angående de belopp, en var låneförmedlare har att jämlikt mom. 3 inbetala.

§ 10.

Det åligger låneförmedlare att noggrant tillse och övervaka, att miss- bruk av lånemedel förebygges och att syftet med lånerörelsen tillgodoses.

Då på grund av utebliven betalning å stödlån fråga hos låneförmedlare uppkommer att verkställa avskrivning å lånets kapitalbelopp, skall låne- förmedlaren genom egnahemsstyrelsen underställa frågan Kungl. Maj:t, som beslutar rörande den av låneförmedlaren ifrågasatta avskrivningsåt- gården.

§ 11.

Mom. 1. Låneförmedlare, som tilldelats stödlåneanslag, är skyldig att beträffande här avsedd låneverksamhet ställa sig till efterrättelse de före- skrifter och anvisningar, som egnahemsstyrelsen må meddela, samt lämna styrelsen omedelbar tillgång till samtliga verksamheten berörande räk- skaper och handlingar ävensom att till styrelsen avgiva de redogörelser över verksamheten, som skola lämnas enligt instruktion eller av styrelsen meddelade särskilda föreskrifter.

Mom. 2. Finner egnahemsstyrelsen, att låneförmedlare, som tilldelats stödlåneanslag, använt sådant belopp i strid med gällande bestämmelser eller eljest brustit i sina skyldigheter rörande tillgodonjutande av ansla- get, äger styrelsen anmäla förhållandet för Kungl. Maj:t, som bestämmer, huruvida beloppet skall vara förfallet till återbetalning.

Sådan anmälan må jämväl göras av statskontoret, därest låneförmedla- ren icke ställer sig till efterrättelse meddelade bestämmelser i fråga om betalning av lånebelopp eller ränta.

§ 12.

Statens egnahemsstyrelse, som har att öva tillsyn över lånerörelsen, äger att meddela de föreskrifter i övrigt, som må erfordras för verksamhetens behöriga fullgörande.

Denna kungörelse träder i kraft den 1 juli 1932.

